

2.1 Van het bestuur

Het was me het zomertje wel, met temperaturen tot wel 35°C.! We hebben dan ook menig zweedruppeltje laten vallen in de hete zomermaanden tijdens de opbouw van de nieuwe tentoonstelling “Weer naar school” genaamd. Maar we zijn er, dachten wij, toch wel weer in geslaagd om een leuke expositie over het schoolleven in het algemeen neer te zetten.

Als u deze (tweede) uitgave van onze nieuwsbrief in handen krijgt is het inmiddels alweer bijna oktober en kunnen wij u melden dat we inmiddels reeds veel bezoekers geteld hebben. Ook zijn we begin september met een “kraam” vertegenwoordigd geweest op de jaarlijks historische landbouwdag in Rhoon. Er was heel wat belangstelling voor de fotoborden die we hadden meegenomen.

O ja, heeft u de website van de Oudheidkamer al bezocht. Heel belangrijk en leuk voor mensen die niet zo vaak in de gelegenheid zijn om naar Poortugaal te komen. U vindt er allerlei informatie over de Oudheidkamer in het algemeen, over de lopende tentoonstelling en laatste aanwinsten e.d. Mocht u het adres kwijt zijn: www.oudheidkamerrhoonpoortugaal.nl.

Geen computer? Kom dan gewoon naar Poortugaal; we ontvangen u graag gastvrij in het oude raadhuis. Met zijn ligging bovenaan de aloude Kerkstoep is dit pand de blikvanger van het dorp. De uitstraling, sfeer en authenticiteit maken dit gebouw zeer geschikt voor onze exposities. Dus, wat let U?

Izak Konings, penningmeester.

---/---

2.2. Bevrijdingsrok (2)

Naar aanleiding van het artikel over de bevrijdingsrokken in onze Nieuwsbrief van april mochten wij enkele leuke reacties ontvangen. Zoals b.v. het volgende “rokkenlied”:

*4 Mei dragen we lapjesrokken
Van stukjes zij, katoen, fluweel.
Overgeschoten klerenbrokken,
Maken samen één geheel.
Het symbool van deze tijd:
Wij bouwen op uit de weinigheid
Van wat restte in ons land
Na vijf jaren oorlogsbrand.*

Zoals al eerder vermeld, willen wij tijdens één van de volgende tentoonstellingen, graag aandacht aan de bevrijdingsrok schenken. Om een zo compleet mogelijk beeld te verkrijgen, vragen wij u nogmaals of u misschien nog foto's in uw bezit heeft, waarop mensen staan afgebeeld, die de bevrijdingsrok dragen. Misschien wilt u de foto's afstaan aan de Oudheidkamer of wellicht kunnen wij de foto's scannen. Alle overige nadere gegevens over dit onderwerp zijn uiteraard ook van harte welkom.

Wij kijken uit naar uw reacties.

Coby Kranenburg, medewerkster Oudheidkamer.

---/---

2.3 Wie was Jaapje van Gent ?

De polder Portland is in 1769 ingepolderd, de naam Portland verwijst naar de graven van Portland. Op 7 januari 1775 verkoopt Willem Gustaaf Frederik graaf Bentinck heer van Rhoon en Pendrecht de percelen nummers 26 tot 51 b aan Jacob Cossart, bankier, en burgemeester te Rotterdam, tevens bewindhebber van de Oost Indische compagnie van de kamer Rotterdam. Na zijn overlijden in 1780 wordt erfgenaam zijn enige dochter Aletta Maria Cossart, gehuwd met Johan François graaf van Hoogendorp, kapitein ter zee.

Zij laten de hoeve Portland bouwen, op 2 april 1803 legt Jaapje van Gent oud 6 jaar de eerste steen. Jaapje is het dochtertje van Aart Abrahamsz. van Gent die de hoeve pacht.

Aart van Gent is een zoon van Abraham van Gent, bouwman op de Hoge Stee aan de Rijdsdijk en Kleisje Maartens de Vos. Aart van Gent trouwt Stijntje Louter, dochter van Pieter Louter en Leigje Kranenburg.

Op de deur van de voorgevel van de Hoeve Portland is een jong meisje geschilderd met een poes in haar armen. Volgens overlevering is dit Jaapje van Gent en zou het geschilderd zijn door een Frans soldaat die ten tijde van Napoleon gelegerd was op Portland. Men beweert verder dat Jaapje jong gestorven is.

Dat er Franse soldaten op Portland ingekwartierd waren is niet denkbeeldig, de boerderij was gelegen aan de Veerweg. Deze weg komt voor op het tableau behorend bij het Keizerlijk decreet van 16 december 1811.

Het was de Route Imperiale der IIIe classe no 65 welke liep van Antwerpen over Bergen op Zoom, Rotterdam en 's Gravenhage naar Haarlem.

Ook werd in die tijd volop gesmokkeld door de Hollanders en Hoeve Portland veraf en gelegen aan de rivier was een uitgelezen plaats. De Veerweg was een kleiweg, dus onverhard en pas ingevolge het Koninklijke besluit van 16 oktober 1838 no.105 werd de verbetering ter hand genomen door bepuining en beschulping.

Hoe is het Jaapje verder vergaan ?

We weten dat vader Aart van Gent in 1810 overleden is en dat broer Aart van Gent de boerderij overgenomen heeft.

Wat Jaapje betreft, daar zou Gerda van Wageningen een mooie streekroman over kunnen schrijven. Wat gebeurt er namelijk? Op de hoeve was ook inwonend bouwknicht Ary van der Heuvel, Jaapje en Ary krijgen een (vermoedelijk geheime) relatie.

In ieder geval wordt Jaapje zwanger en bevalt op 11 december 1818 van een zoon die ze Ary noemt. Dit zal de nodige opschudding veroorzaken hebben, een boerenknicht met de dochter van de boer dat ging niet zomaar, er wordt in elk geval niet getrouwd! Toch bleek hun liefde ook deze hindernis te nemen want op 11 mei 1821 trouwt Jaapje van Gent met Ary van der Heuvel. In 1824 koopt Ary van der Heuvel van Pieter de Raadt een huis, schuur en erf aan de Rijdsdijk en gaat daar dan boeren. Op 14 november 1829 verklaart Ary van der Heuvel ten overstaan van notaris Tromer dat Ary van Gent de naam van der Heuvel mag dragen.

En Jaapje? Zij overlijdt inderdaad jong op 13 oktober 1837 oud 41 jaar.

De familie Barendregt die de Portlandhoeve al honderd jaar bewoont, heeft al die jaren dit unieke stukje cultureel erfgoed prachtig bewaard!

Arie Beukelman

---/---

2.4 Interview met Kor van Pelt

Bestuurslid en "hoffotograaf" van de Oudheidkamer

In de zestiger jaren was Kor van Pelt een enthousiast amateurwielrenner. Toen hij hiermee stopte, zocht hij een andere hobby en dat werd fotograferen.

Zijn eerste camera was een Agfa Optima I met automatische belichting. Hiermee maakte hij voornamelijk dia's, die hij niet zelf ontwikkelde. Het volgende toestel werd een Practica spiegelreflexcamera. Ook richtte hij toen een DOKA in en begon met het zelf ontwikkelen van foto's.

Aangezien hij zelf ook actief was in de voetbalsport, maakte hij daar veel foto's, die werden geplaatst in de clubbladen, maar ook in de streekbladen. Naast de sportfoto's had hij veel interesse voor foto's uit het verleden, voornamelijk voor oude foto's uit de omgeving en dan speciaal voor boerderijen en activiteiten rondom de boerderijen. Als hij eenmaal in het bezit was van een oude foto van een boerderij of specifieke plaats in de omgeving, vond hij het interessant om op dezelfde plaats steeds na enkele jaren weer een foto te

maken, zodat de ontwikkelingen en veranderingen duidelijk werden vastgelegd. Zo kreeg hij de geschiedenis in beeld.

Dit alles deed hij naast een fulltimebaan. Toen hij zijn werkzame leven in 1996 beëindigde, stortte hij zich helemaal op de fotografie. Aanvankelijk maakte hij ook fotoreportages van huwelijken en recepties, maar zijn interesse lag elders. Vooral bij de geschiedenis dus. Inmiddels heeft hij ook medewerking verleend aan diverse boeken over de omgeving.

De laatste dertig jaar fotografeert Kor met een Nikon camera. Kor zegt hierover: "Prijzig, maar vertrouwd". Zoals iedereen bekend, gaan de ontwikkelingen in de fotografie snel. In 2002 ging ook Kor over op digitale fotografie. "Het heeft heel wat studie gekost om dit professioneel onder de knie te krijgen, maar het is fantastisch", aldus Kor.

Oude foto's kunnen worden gescand, oneffenheden zoals krassen kunnen vrijwel onzichtbaar worden weggewerkt en foto's kunnen zelfs duidelijker worden gemaakt. Het is al herhaaldelijk voorgekomen dat de Oudheidkamer van donateurs foto's in bruikleen heeft gekregen, die dan binnen enkele dagen door Kor werden bewerkt en dus meer snel retour naar de gevers konden.

Vroeger werd gewerkt met belichtingsmeters, de flits moest worden ingesteld, enz. Dat is allemaal niet meer nodig. Maar naast een enorme verbetering van de kwaliteit van de foto's, is het grote voordeel volgens Kor, dat hij niet meer met chemicaliën hoeft te werken.

De Oudheidkamer profiteert optimaal van de kwaliteitsfoto's van Kor, zoals u zelf heeft kunnen zien tijdens onze tentoonstelling "Rhoon en Poortugaal, één plaatje", en zoals u weer kunt zien tijdens de nieuwe tentoonstelling "Weer naar school", die op zaterdag 9 september van start is gegaan. U bent van harte welkom bij deze tentoonstelling, waar weer een groot aantal foto's van Kor te bewonderen is.

Zoals u ziet gaan de medewerkers van de Oudheidkamer met hun tijd mee: digitale fotografie en een website!

Coby Kranenburg, medewerkster Oudheidkamer.

---/---

2.5 Spreekende stenen

In 1827 werd het in Poortugaal staande kasteel Valckestein afgebroken. De vrijkomende stenen, zg. Kloostermoppen, werden aan iedereen die ze wilde hebben verkocht voor fl. 1,00 per 100 stuks. Veel mensen uit de omgeving kochten deze stenen voor allerlei doeleinden.

In de jaren 50 van de vorige eeuw waren in Poortugaal en Rhoon nog diverse bouwwerken te zien, gemaakt van deze kloostermoppen, o.a. aan de Werkersdijk in Rhoon een rijtje van vijf woonhuizen.

Bij een boerderij in Rhoon, Molendijk 7, was tot ca. 1970 een kippenhok, gebouwd van deze stenen. In dat kippenhok bevond zich een stenen beeldje, voorstellende een middeleeuwse soldatenkop. Het kopje heeft in het kasteel waarschijnlijk dienstgedaan als console ter ondersteuning van een balk.

Rond 1830 was Arij de Koning bewoner van genoemde boerderij. Hij zal wat stenen van Valckesteijn gekocht hebben en daarbij het beeldje toe gekregen. In 1970 werd de boerderij door de gemeente Rhoon onteigend t.b.v. woningbouw en stratenplan. De bouwplannen werden later gewijzigd: de boerderij werd niet gesloopt en verkocht aan een particulier. De toenmalige bewoner, Huig de Koning, liet aan de Achterdijk een bungalow bouwen met daarin een haard van de kloostermoppen van het kippenhok. Ook het beeldje werd erin verwerkt. In 2004 werd deze bungalow onteigend t.b.v. de aanleg van de Rhoonse Baan. Toen het huis door de bewoners, de familie H. de Koning, was verlaten, hebben we het beeldje eruit gesloopt (met toestemming van de gemeente). Het beeldje is te zien in de Oudheidkamer.

Enige tijd geleden kwam de Oudheidkamer in het bezit van nog een stuk natuursteen met inscriptie in Latijn: Pietati sacrum. Aan de zijkant staat: Franciscus. De steen is gevonden tussen de Slotsedijk en de Vondelingenweg in de jaren 50/60 van de vorige eeuw bij het ploegen van een akker door de heer L. Koster, boer aan de Slotvalckensteinsedijk 199.

Op de plaats waar de steen is gevonden stond vroeger slot Valckestein. Aan de hand van de inscriptie is de oorsprong vastgesteld als afkomstig van het kasteel.

De Oudheidkamer kwam voorts in het bezit van een aantal kloostermoppen door een schenking van de heer W. Stout, fietsenhandelaar te Rhoon. De stenen zijn afkomstig uit de tuin van Wout de Lange, die een tuinderij had op de hoek van de Slotsedijk en de Slotvalckensteinsedijk. Bij het ploegen kwamen deze stenen tevoorschijn. De vader van de heer Stout maakte er een plantenbak van. De plantenbak is inmiddels gesloopt en de stenen zijn naar de Oudheidkamer gegaan. Verder heeft de Oudheidkamer nog ca. 15 kloostermoppen, waarschijnlijk ook afkomstig van Valckestein. Slot Valckestein werd gebouwd in 1304 tot 1311. In die tijd waren er nog geen stenen gebouwen. Toen in 1350 de bouw van de kerk begon, was men al overgegaan op het gebruik van IJsselsteentjes.

Roelof Dubel

---/---

2.6 Nieuwe aanwinsten

Van de heer J. Stoker uit Spijkenisse heeft de Oudheidkamer onlangs een schilderij van de Lökkertse Molen in bruikleen gekregen. Al langere tijd zijn er van hem 2 schilderijen van taferelen in Poortugaal te zien in onze voorkamer.

Mevrouw Van Arkel heeft een groot aantal mappen met foto's, geschonken, die zijn samengesteld door wijlen de heer Van Arkel. Het zijn foto's uit Albrandswaard en ook van Rotterdam, waar de heer Van Arkel het levenslicht aanschouwde.

Via mevrouw Boeke ontvingen wij twee fotoalbums over:

- de installatie van burgemeester Breebaart in 1946;
- de gevelstenen in de Ouwelandsestraat.

Aangekocht:

- Vorstenhuis en Vaderland, Gedenkboek bij de kroning van H.M. koningin Wilhelmina (boek)
- Nederland en Oranje Hereenigd door L. Penning (boek)
- Poppenwagen

Van de heer Hijbeek uit Oostvoorne ontvingen wij een heel mooi schilderijtje van de Kerkstoep. Al eerder schonk deze schilder ons een schilderij van de boerderij van Joh. Verhoeff.

Van dhr. Groeneweg ontvingen wij een deel van een steen, met inscriptie: Pietati sacrum. Aan de zijkant staat: Franciscus. De heer Stout uit Rhoon schonk de Oudheidkamer een 20-tal kloostermoppen, afkomstig van het kasteel "Valckestein".

Mevrouw Hoftijzer uit Poortugaal gaf een aantal exemplaren van het dagblad Het Vrije Volk van februari 1953, waarin het verloop van de watersnood te volgen is.

---/---